

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, a 2010. év május hó 11. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t :

A garázdaság vétsége miatt folyamatban volt büntetőügyben a terhelt által védője útján benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva az Esztergomi Városi Bíróság 3.B.781/2008/6. számú és a Komárom-Esztergom Megyei Bíróság 2.Bf.219/2009/7. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

Az Esztergomi Városi Bíróság a 2009. április 9.-én kihirdetett 3.B.781/2008/6. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki garázdaság vétségében (Btk. 271. § (1) bek.). Ezért őt 9 hónapi - végrehajtásában 3 évi próbaidőre felfüggesztett - fogházbüntetésre, és 200.000 Ft - meg nem fizetése esetén 1.000 forintonként 1-1 napi szabadságvesztésre átváltoztatandó - pénzmellékbüntetésre ítélte.

Ügyészi - a terhelt terhére bejelentett - fellebbezés alapján eljárva a Komárom-Esztergom Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság a 2009. október 15.-én meghozott 2.Bf.219/2009/7. számú ítéletével az elsőfokú határozatot annyiban változtatta meg, hogy mellőzte a fogházbüntetés végrehajtásának próbaidőre való felfüggesztésére vonatkozó rendelkezést. Egyebekben a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

Az elsőfokú ítélettel megállapított - és a másodfokú bíróság által is irányadónak tartott - tényállás lényege a következő.

2008. október 12.-én hajnal 4-5 óra körül a terhelt S.-on egy presszóban hamutartót, poharakat dobált, s ezáltal összetört egy üveg lámpaburát is. V. T. megpróbálta csendesíteni, emiatt a terhelt vele is összeveszett. Az őket békíteni akaró H. Zs. pedig egyszer pofon ütötte.

A terhelt kihívóan közösségellenes és erőszakos magatartása alkalmas volt arra, hogy másokban megbotránkozást és riadalmat keltsen. A presszóban dolgozó kiszolgálónőben kifejezetten félelmet is keltett.

Az elsőfokú bíróság jogi értékelése szerint a terhelt megvalósította a garázdaság vétségét. Magatartása erőszakos volt. A poharak és lámpabura eltörésével járó dolog elleni erőszakot, másrészt H. Zs. pofonütésével, személy elleni erőszakot fejtett ki.

A presszóban többen tartózkodtak, akik mindezt észlelték. A terhelt magatartása az együttélés szabályaival nyíltan szembeszegülő, kihívóan közösségellenes volt. Nemcsak alkalmas volt arra, hogy másokban megbotránkozást, vagy riadalmat keltsen, hanem az egyik jelenlévőben, a presszó kiszolgálójában a félelem be is következett.

A másodfokú bíróság ezzel a jogi értékeléssel maradéktalanul egyetértett. Kifejtette továbbá, hogy bár az elsőfokú bíróság a tanúkat nem figyelmeztette a Be. 81. § (1) bekezdése szerinti mentességi okokra, azonban ez csupán relatív eljárási szabálysértés. Az eljárás korábbi szakaszában ugyanis nem merült fel olyan körülmény, melynek alapján bármely tanúnak a Be. 81. § (1) bekezdése szerinti vallomás-megtagadási joga lenne.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt, védője útján terjesztett elő - a Be. 416. § (1) bekezdés b) és c) pontját megjelölve - felülvizsgálati indítványt a bűnösség megállapítása, a kiszabott büntetés és eljárási szabálysértések miatt, hatályon kívül helyezés és új eljárásra utasítás érdekében.

Indokai szerint - hivatkozva a másodfokú bíróság mellett működő ügyész indítványára is - az elsőfokú bíróság a tanúk kihallgatása előtt nem tisztázta a vallomástétel esetleges akadályát. A tanúkat nem figyelmeztette a mentességi okokra. Ezért - a Be. 85. § (3) bekezdése alapján - a tanúk vallomása sem vehető bizonyítékként figyelembe, ami pedig azt jelenti, hogy a terhelt vallomásán kívül nincs más bizonyíték. Így a terhelt bűnösségére sem vonható következtetés.

Ez az eljárási szabálysértés lényeges. A másodfokú bíróság álláspontja pedig megalapozatlan, ugyanis a tanút minden kihallgatás előtt figyelmeztetni kell mentességi jogára, mivel időközben annak körülményei változhatnak.

Az indítvány szerint a másodfokú bíróság megsértette az indokolási kötelezettséget, amikor a végrehajtás próbaidőre történő felfüggesztésének mellőzését kizárólag a terhelt büntetett előéletére, hasonló cselekmények miatti elítéléseire alapozta.

A korábbi két, garázdaság miatt történt elítélés esetében ugyanis a terhelttel szemben pénzbüntetést és közérdekű munkát szabtak ki. Ehhez képest pedig a végrehajtandó szabadságvesztés kiszabása eltúlzott, aránytalan és a fokozatosság elvével ellentétes.

Mindemellett a másodfokú bíróság az első fokon figyelembe vett súlyosító körülményt is mellőzött, és a BKv. 16. számú véleménnyel ellentétesen olyan anyagi jogszabályt sem jelölt meg, amit az elsőfokú bíróság megsértett volna. Megváltoztatta az elsőfokú ítéletet, de nem indokolta meg, hogy az e tekintetben miért megalapozatlan; illetve miért igényel súlyosabb megítélést a terhelt személye.

Az indítvány kifogásolta annak módját is, ahogyan a másodfokú bíróság utólag a megváltoztató határozatának megnevezését végzésről, ítéletre módosította.

A Legfőbb Ügyészség BF.175/2010. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta és a megtámadott határozat hatályban tartását indítványozta.

Kizárt a felülvizsgálat a bizonyítékok, illetve a büntetés kiszabási körülmények mikénti értékelését vitató részében. A másodfokú bíróság indokát adta, hogy miért változtatta meg az elsőfokú ítéletet és mellőzte a végrehajtás felfüggesztését. Az indítvány további kifogásai pedig felülvizsgálati okot nem képeznek.

A Legfelsőbb Bíróság az ügyben a Be. 420. §-ának (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott; melyen a védő, valamint a terhelt a felülvizsgálati indítványt fenntartotta és azzal, az ügyész pedig az írásbeli nyilatkozatával egyező tartalommal szólalt fel.

A felülvizsgálati indítvány nem alapos.

A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, kizárólag a Be. 416. §-ának (1) bekezdésében megjelölt anyagi és eljárásjogi okból vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.

A felülvizsgálati okok törvényben meghatározott tartalmából is kitűnően a felülvizsgálat olyan jogi hiba rendkívüli jogorvoslati eszköze, amely valamely mérlegelést nem tűrő anyagi, vagy eljárási szabály téves alkalmazásából fakad.

Felülvizsgálat tárgyát - valamennyi felülvizsgálati ok esetében - az ilyen jogi és nem ténybeli kifogások képezhetik. Ennélfogva valamely ténybeli körülmény mikénti megállapítása, a bíróság bizonyítékot mérlegelő tevékenysége, s így a büntetéskiszabási tényezők értékelése: felülvizsgálattal nem támadható.

Ezzel összefüggésben rendelkezik a törvény akként, hogy felülvizsgálati eljárásban bizonyításnak nincs helye (Be. 419. § (1) bek., 388. § (2) bek.), a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, a felülvizsgálati indítványban a jogerős határozat által megállapított tényállás nem támadható (Be. 423. § (1) bek.). A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

Nem képezi tehát felülvizsgálat tárgyát a tényállás tartalma, és a mérlegelést engedő jogszabály, így a Btk. 83. § (1) bekezdése, illetve 37. §-a szerinti, büntetéskiszabásra vonatkozó rendelkezés mikénti, vagy a végrehajtás felfüggesztésének törvényi lehetőségét biztosító 89. § nem alkalmazása.

A felülvizsgálati indítvány valamennyi kifogás kapcsán egyaránt eljárásjogi indokokra hivatkozott, azok szükségképpen következményeként az irányadó tényállás megváltoztatását, a bizonyítékok átértékelését célozta, és ezáltal vitatta a bűnösség megállapítását, valamint a végrehajtás felfüggesztésének (másodfokú bíróság általi) mellőzését.

A felülvizsgálat törvényi oka azonban mindig magában vizsgálendő, és nem egy másiktól származtatva. Az eljárás jogi ok vizsgálata megelőzi, alapossága pedig kizárja a további (esetleges anyagi jogi okot célzó) vizsgálatot, mivel a feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértések képeznek felülvizsgálati okot.

Nincs tehát mód eljárási szabálysértésre hivatkozással sem arra, hogy a tényállás és mérlegelés legyen felülvizsgálat tárgya, és ezáltal váljon kifogásolhatóvá a bűnösség, illetve büntetéskiszabás. Ez ugyanis a Be. 423. § (1) bekezdésének megkerülése lenne.

Mindezek alapján törvényben kizárt a felülvizsgálat lehetősége az indítványnak a bűnösség megállapítására, végrehajtandó szabadságvesztés kiszabására, illetve a végrehajtás próbaidőre történő felfüggesztésének mellőzésére vonatkozó kifogásai esetében.

Kizárólag olyan eljárásjogi okokra hivatkozott, melyek nem szerepelnek a Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontjában konkrétan és kimerítően felsorolt, a felülvizsgálatot megalapozó eljárási szabálysértések között. Valójában az irányadó tényállás, illetve a bíróság mérlegelésének helyességét támadta és ezen keresztül - nem pedig anyagi jogi érvek alapján - kifogásolta a bűnösség megállapítását és a kiszabott büntetést.

Az indítvány tévesen, egyébként pedig alap nélkül hivatkozott felülvizsgálati okként a tanúvallomással összefüggő törvényi előírások megsértésére.

A Be. 82. § (2) és 85. § (3) bekezdése szerinti figyelmeztetési és jegyzőkönyvezési kötelezettség, valamint bizonyítási tilalom megszegése ugyanis nem feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés. Egyik sem szerepel a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjának kimerítő felsorolásában, így legfeljebb a 375. § (1) bekezdése szerinti relatív eljárási szabálysértésről lehet szó, ami viszont nem felülvizsgálati ok. Ekként figyelembe sem vehető, s emiatt a megtámadott határozat felülvizsgálatának sincs helye.

Mindez egyben azt is jelenti, hogy ilyen okból sincs lehetőség felülvizsgálatban az eljárási bíróság mérlegelését átértékelni, s végső sorban - amint azt az indítvány célozza - a jogkövetkeztetések (így a bűnösség) alapját képező irányadó tényállást megváltoztatni.

Az indítvány egyébként sem helytálló. A tanúvallomás tételének kétféle akadálya van:

- egyik esetében törvény erejénél fogva kizárt a vallomástétel, és az akadály alóli felmentésnek sincs helye (Be. 81. § a)-c) pont, abszolút akadály),
- másik esetében a kihallgatandó, vagy más személy döntésétől, avagy külön jogszabályi rendelkezéstől függ a vallomás megtétele, tehát a törvényi akadály felmentéssel elhárítható (Be. 81. § (1) bek. d) pont, (2) bek., 82. § (1) bek. a)-c) pont, relatív akadály).

A Be. 82. § (2) és 85. § (3) bekezdésének összevetéséből következően a bíróságnak a kihallgatás elején, de a 82. § (2) bekezdése szerinti figyelmeztetés előtt tisztáznia, hogy nincs-e akadálya a vallomástételnek. A törvény ennek követelményét előírja, módját azonban nem. Alakszerűséghez tehát nem kötött.

Ennélfogva nem elvárás a tisztázás megtörténtének, mikéntjének akadályok szerinti rögzítése, sem pedig annak jegyzőkönyvezése, hogy a kihallgatandó esetében melyik akadály közömbös.

Ebből következően a tisztázás után, annak eredményéhez képest kell a tanút figyelmeztetni. Ekként csak azokra a mentességi okokra, amelyek esetében jelentőséggel bírhat, s értelemszerűen erre terjed ki a törvényben előírt jegyzőkönyvezési kötelezettség is [1/2007. BKv. C.].

Az iratokból egyértelműen megállapítható, hogy az eljáró bíróság a 2009. április 9.-i tárgyalásán valamennyi kihallgatott tanút figyelmeztette a Be. 82. § (2) és 85. § (3) bekezdése szerint. A jegyzőkönyv a figyelmeztetéseket és arra adott válaszokat tartalmazza (3.B.781/2008/6. sz. tjk.). A figyelmeztetések jegyzőkönyvi tartalma kiterjedt:

- a Be. 82. § (1) bekezdése szerinti akadályokra, illetve mentességi okokra, és ezzel összefüggő megtagadási jogra; valamint a tanú erre adott nemleges válaszát követően
- a 85. § (3) bekezdésére hivatkozással az igazmondási kötelezettségre, továbbá a hamis tanúzás és mentő körülmény elhallgatásának büntetendőségére.

Mindezek alapján - ellentétben az indítvány és a másodfokú bíróság, valamint az ügyben eljáró, indítvány által is hivatkozott ügyészégi állásponttal - valójában relatív eljárási szabálysértésről sincs szó.

Az indítvány szerint a másodfokú bíróság a Be. 373. § (1) bekezdése III. pontjának a) alpontja szerinti eljárási szabálysértést vétett, amikor mellőzte a kiszabott szabadságvesztés végrehajtásának próbaidőre való felfüggesztését.

Kétségtelen, hogy a bíróság az indokolásban köteles számot adni döntéshozatali, ekként a büntetéskiszabási tevékenységéről, a felülbíráló (fellebbezés, illetve felülvizsgálat folytán eljáró) bíróság pedig ezt jogosult és köteles ellenőrizni. Ha a megtámadott határozat indokolása oly mértékben hiányos, hogy nem állapítható meg belőle, mire alapította a bíróság a döntését, akkor nyilvánvalóan megghiúsul az érdemi felülbírálat lehetősége; s ez eredményezi feltétlenül a hatályon kívül helyezést [1/2007. BKv. C.].

Jelen ügyben azonban erről nincs szó. A másodfokú határozat indokolása kifejezetten - és a szükséges mértékben - számot adott azokról a körülményekről, melyek alapján a másodfokú bíróság a büntetéskiszabást felülbírált és megváltoztatta (másodfokú ítélet 2. o. 5. bek.).

Az indítvány e körben - hasonlóan a tanúvallomásokra vonatkozó kifogásaihoz - alaptalanul hivatkozott eljárási szabálysértésre, s annak nyomán sérelmezte a büntetéskiszabást.

A bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik, hogy konkrét ügyben, illetve az adott terhelt esetében mit tekint enyhítő, vagy súlyosító körülménynek, s azt miként értékeli. Kétségtelen, hogy ennek során a bíróságnak figyelemmel kell lennie a Btk. 83. §-a (1) bekezdésének, illetve 37. §-ának rendelkezéseire, valamint a BKv. 16. és 56. számú véleményben (korábban BK 36., illetve 154. számú állásfoglalásban) foglaltakra. Ugyanakkor az is nyilvánvaló, hogy a Btk. 83. § (1) bekezdése, illetve 37. §-a, valamint a BKv. 16. és 56. számú véleményben foglaltak a büntetéskiszabási tevékenység mérlegelendő, mérlegelésre váró támpontjai.

Miután pedig az anyagi jogi felülvizsgálat tárgyát a bíróság bizonyítékokat mérlegelő tevékenysége nem (így a büntetéskiszabási tényezők értékelése sem) képezheti, így felülvizsgálatban az sem támadható, illetve vizsgálható, hogy az eljáró bíróság miként vette figyelembe a Btk. 37. §-ának, 83. § (1) bekezdésének előírásait, valamint a BKv 16. és 56. számú véleményben foglaltakat.

Ebből következően, ha törvényes a minősítés (amit egyébként kifogás nem ért), akkor a büntetés törvényessége kérdésében csak akkor van helye felülvizsgálatnak, ha a kiszabott büntetés (illetve annak neve, mértéke) a Btk. valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközik.

A büntetés végrehajtása felfüggesztésének kérdésében a törvény - meghatározott feltételek mellett - szintén mérlegelést enged [Btk. 89. § (1)-(3) bek.]. Ezzel összhangban nem a felfüggesztés mellőzése, hanem törvényi kizáró ok ellenére történt alkalmazása képez felülvizsgálati okot.

Végül megjegyzi a Legfelsőbb Bíróság, hogy a másodfokú határozat megnevezésének utólagos kijavításával kapcsolatos kifogás - a Be. 416. § (1) bekezdése alapján - felülvizsgálati okot nem képez, s ekként felülvizsgálatnak sem tárgya. Mindazonáltal az iratok alapján egyértelmű, hogy a másodfokú bíróság által kihirdetett határozat - megelőzően leírt, eljáró tanács tagjai által aláírt - rendelkező részének eredeti példányán a megnevezés helyesen ítélet (2.Bf.219/2009/7. ssz. tjk.).

Ekként a Legfelsőbb Bíróság - miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. §-ának (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, s a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a bíróság - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2010. május 11.

Dr. Kónya István s.k. a tanács elnöke, Dr. Márki Zoltán s.k.
előadó bíró, Dr. Varga Zoltán s.k. bíró.

A kiadmány hiteléül:

írnok
MM